

İstanbul'da koronavirüs salgını sürecinde filyasyon çalışmaları

İstanbul Tabip Odası

“

İstanbul Tabip Odası Halk Sağlığı ve Çevre Komisyonu tarafından hazırlanarak ocak ayında yayınlanan raporun özetidir. Raporun tamamına İstanbul Tabip Odası web sitesinden ulaşılabilir.

”

Salgın sürecinde filyasyon çalışmaları: “Salgının etkenine, kaynağına ve bulaş yoluna dair bilgileri toplamak, bulaş yolunun tespit edilmesi ile ilişkili örneklerin alınması (su/gıda/klinik), temaslılara dair bilgileri toplamak, uygun koruma ve kontrol önlemlerinin alınması, salgın raporu yazılması ve ilgililerle paylaşılması” görevlerini kapsamaktadır.

İstanbul'da Mart ayında başlayan filyasyon çalışmaları süreç içerisinde hem kapsam hem de temaslıların

tespiti ve kontrol önlemleri açısından değişmiştir. Salgının başında iki hekimden oluşan filyasyon ekibi daha sonra bir hekim ve bir yardımcı personel şeklinde devam etmiştir. Basılı formların yerine Halk Sağlığı Yönetim Sistemi (HSYS) sistemi kurulmuş ve bu sistem ile pozitif hasta numune bilgisine, temaslı kaydına, adres, telefon bilgilerine ulaşma ve bu bilgileri güncelleme imkanı olmuştur. Online bilgi girişi yapılan diğer sistem ise Filyasyon ve İzolasyon Takip

Sistemi (FİTAS)'dir. FİTAS bir telefon uygulaması olarak filyasyon ekiplerinin telefonuna yüklenmeye başlanmış ve bu uygulama ile HSYS'ye bildirilen vaka ve temaslıların adres ile telefon bilgilerine ulaşılabilenkte, evde izlem ve uygulanan tedavi notları girilebilmektedir. Bu uygulama ile aynı zamanda filyasyon ekibinin bildirilen vakanın adresine ne kadar zamanda ulaştığı ve vaka ile olan mesafesi kayda alınmaktadır.

Salgının başında COVID-19 pozitif

ve temaslı kişilerin kendilerini 14 gün evde izole etmeleri öngörüldü. Daha sonra COVID-19 testi pozitif olan hastaların 24 saatten az bir süre hastanede kalması durumunda 10 gün, 24 saatten fazla hastanede kaldırsa 14 gün, yoğun bakımda kaldırsa 20 gün izolasyonda kalmaları gerektiği bildirilmiştir. Son yayımlanan rehberde süreler güncellenmiş olup temaslı kişilerden 5-7. gün arasında numune alınıp negatif çıkmaları durumunda 7. günde izolasyon süreleri sonlandırılmaktadır.

Bu rapor hazırlanırken, filyasyon ekiplerinde çalışan sağlık çalışanları ile yapılan görüşmelerde Mart 2020- Aralık 2020 sürecinde filyasyon çalışmalarında yaşanan sorunlar tespit edildi ve çözüm önerileri getirildi. İlçe Sağlık Müdürlükleri tarafından koordine edilen filyasyon ekiplerinin örgütsel açıdan farklı sorunlar yaşadıkları aktarıldı. Bunların başında filyasyon ekibindeki sağlık çalışanlarına kurum içi eğitim düzenlenmediği ya da eğitim düzenleyen ilçelerde geçici görevlendirme ile gelen sağlık çalışanlarının sürekli değişmesi nedeni ile eğitimlere devam edilemediği yer almaktadır. Ayrıca sağlık profesyoneli olmayan sağlık çalışanlarına COVID-19 ve hijyen konusunda eğitimlerin düzenlenmemesinin bu çalışanlar arasında COVID-19 pozitif görülme oranını arttırdığı belirtilmiştir. Vaka sayılarının artması ile etkin bir filyasyon çalışması yapmanın imkansız hale geldiği ve filyasyonun kaç vakaya ne kadar zamanda gidildiği ile ölçülmesinin filyasyon çalışmalarını amacının dışında parametreler olduğu aktarıldı.

Çalışma şartlarının filyasyon ekibindeki sağlık çalışanlarının en temel ihtiyaçlarını gidermelerine olanak sağlamadığı, tuvalete gidecek yer bulmakta zorlandıkları, yemek yemek ya da su içmek için sahada hijyenik koşulların sağlanmasının zor olması nedeni ile bu ihtiyaçlarını birçok kez erteledikleri veya karşılayamadıkları paylaşılmıştır. Filyasyon çalışması yapanların vakaları kendi kişisel telefonlarından araması, mesai saatlerinin sürekli değişken ve günde en az 12 saat olması, ayrıca apartmanın merdivenlerinde ya da apartman boşluklarında numune

almanın zorlukları aktarılan diğer sorunlar arasında yer alıyordu.

Filyasyon ekiplerinin kendilerini korumaları için kullandıkları kişisel koruyucu malzemelerin bazen yetersiz ve kalitesiz olması COVID-19 açısından çalışanları riske atmaktadır. Ekipte çalışanlara düzenli tarama yapılmaması, sağlık çalışanlarının sağlığı açısından önemli bir sorundur.

Filyasyon çalışmalarının gece saatlerinde de yapılması güvenliği açısından risklerle karşılaşılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Sağlık Bakanlığı tarafından halka yönelik rehberde tedavi kapsamında önerilen ilaçlar, karantina/izolasyon şartları ile ilgili bilgilendirme yapılmamış olması sağlık çalışanlarının hasta ve temaslıları bilgilendirirken sorunlarla karşılaşmasına neden olmaktadır.

Kronik hastalıkları ve gebe olan sağlık çalışanlarının bir çok ilçede sahada çalışmaya zorlandıkları, çalışma şartlarına dair haklarını savunmak istediklerinde farklı yerlere geçici görev ile gönderildikleri belirtildi.

Filyasyon ekibindeki sağlık çalışanlarının salgın sürecinde COVID-19 ile ilgili tedavi ve diğer konularda uzman bir kişi tarafından desteklenmemeleri, hastaları ve temaslıları bilgilendirme ve karşılaşılan yan etkilerde yönlendirme açısından zorlanmalarına neden olmaktadır.

Yaşanan sorunlara karşı yapılan önerilerin başında, çalışma şartlarının temel ihtiyaçların giderilebildiği bir şekilde organize edilmesi gelmektedir. Ayrıca filyasyon çalışmalarının etkin bir şekilde yapılması için her görüşmeye gerekli zamanın verilmesi ve ilçeler için standart bir çalışma saatinin belirlenmesi gerekmektedir. Öneriler;

- Geçici sağlık merkezleri: Okul ya da benzeri kamu kurumları, numune alınması ve ilaçların verilmesi için geçici sağlık merkezleri olarak kullanılabilirler. Bu şekilde hem numune alınması ve gerekli bilgilendirmelerin yapılması için uygun fiziksel koşullar sağlanabilir, ayrıca sağlık çalışanları bu merkezlerde temel ihtiyaçlarını giderebilirler.
- Kurum içi eğitim ve kişisel koruyucu

malzemeleri (KKM): İlçelerde filyasyon çalışmalarına yeni başlayanlara kurum içi eğitimlerin düzenlenmesi, bu eğitimlere şoförler dahil tüm yardımcı sağlık personelinin katılması gereklidir. Sağlık meslek mensubu olan ve olmayan tüm personele maske verilmesi ve belirli zaman aralıklarıyla filyasyon ekibindeki sağlık çalışanlarına tarama yapılmasına ihtiyaç vardır.

- İlçelerin vaka temelli kısıtlamalar uygulaması: İlçelerin mahalle temelli vaka sayılarını değerlendirerek gerekli yerlerde mahalleleri karantinaya almaları vb. kısıtlamalar uygulamalarına ihtiyaç vardır.
- Uzman doktorların filyasyon ekipleri ile belirli aralıklarla toplantı yapması: Filyasyon ekiplerinin belirli konularda danışabilecekleri uzman kişilerin olması daha nitelikli bir filyasyon yapılmasını sağlayacaktır.
- Hastalara yazılı bilgilendirme/egitim videoları: Sağlık Bakanlığı tarafından rehberdeki ilaçlar ve yan etkileri ile ilgili bilgilendirici broşürler ya da eğitim videoları hazırlanmalıdır.
- Hastalara yönelik telefon hattı: İlçelerde hastaların ilaçlar ya da sağlık sorunları ile ilgili danışabilecekleri bir telefon hattı kurulmalıdır.
- Aile hekimleri ile iş birliği/koordinasyon sağlanması ; Aile hekimleri ile iletişim için ortak bir platform kurulmalıdır. Bazen hastaların iletişim bilgilerine ulaşılabilmesi için bazen de hasta ve temaslıların sağlık sorunları ile ilgili bilgi edinebilmek için aile hekimleri ile koordinasyon sağlanması gerekiyor.
- Rehberde net olmayan bilgilerin detaylandırılması: Hem tedavi protokolüne yönelik hem de izolasyon/karantina düzenlemelerinin netleştirilmesine ihtiyaç vardır.
- Temaslılardan numune alınması ve tedavilerinin düzenlenmesi: Hasta kişi ile aynı hanede olmayan temaslı kişilere kurumdan telefon ile ulaşılarak semptomu varsa numune alınması şeklinde düzenleme yapılabilir.
- Ek ödemeler filyasyonda çalışan tüm ekip çalışanlarına eşit bir şekilde yapılmalıdır.

